

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 150 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pismo iz Bačke k našemu pokretu.

Dragi družje!

Slovenski učitelji su nailenšim namerama i najvećom spremom ušli u redove jugoslavenske učiteljske organizacije. Predugo su trpjeli da im drugi nameću politiku, koja nije bila ni njihova ni učiteljska.

Vi i opet prvi kompaktno poderaste mrežu, koja je pretila da potpuno uguši učiteljsku organizaciju, i da odbije i posljednjeg idealista od nje. Za žaliti je što se tai prelom nije dogodio, još za vreme izbora kada bi ovakov gest značio — herojstvo. Međutim i sada je dobro došao.

Po mome mišljenju najveća nesreća naše organizacije jesu prilike u Hrvatskoj, koje su toliko pokvarene i rastrovane i gde je obe strane učinjeno tako

Odžaci (Bačka), 12. III. 1926.

mного nekolegijalnih, da političkih i taktičkih grešaka, da je postalo nemoguće, da se organizacija celoz jugoslovenskog učiteljstva za te prilike eksponira ni pod vidom obrane valianih v zaslužnih nacionalnih radnika ni inače.

Jer gde prevladaju strasti i politički razlozi tu je teško ustanoviti gde je granica općih interesa, a gde lične koristi, gde interes domovine, a gde partijski.

Ustrajte na tom putu i ne ustručavajte se do kraja izvesti sve konzekvence, jer onda možete biti uvereni u potporu većine učitelja.

Drugovi, treba vam čestitati!

Iurkovič.

Za našo stanovsko moralo in ugled.

Naša stanovska morala in ugled sta tekom zadnjih let vedno padala in padala tako, da smo prišli že na ničlo in marsikje tudi pod njo. Tega dejstva ne more tajiti nikdo in nesrametno bi bilo ga olenševati in pred njim zapirati oči.

Vzrokov, da je prišlo tako daleč, je več in o vsakem bi se lahko napisali dolgi članki. Jaz jih delim v dva dela: v zunanje in notranje; v krivdo drugih in v našo lastno.

Krivda drugih je, da so nas izrabljali v svoje strankarsko politično namene in nas izrabljajo še sedaj. V tem so grešile vse stranke in zgrešile še sedaj.

Naša krivda je na ta, da smo se dali izrabljati ne samo kot posamezniki, ampak tudi kot stan. In ta naš greh je velik, mnogo večji, kakor se navadno misli. Tega našega velikega greha ni krivo samo bivše vodstvo, ampak še v večji meri članstvo samo, ki je razlo za dosego če tudi često samo navideznih in trenutnih emotivnih dobrin, vsa načela in temelje, na katerih sta slonela naša stanovska morala in ugled. Pri tem ne pomaga noben izgovor, da so bile take in take prilike in da ni bilo možno drugače postopati. Ako bi bili ostali na višku stanovske morale, bi nas ne bile smele zapeljati iz naše ravne poti nobene razmere in pritisk, na če so bile še tako zapeljive in vablilive. Tako so pa padali v nastavljeni mreže posamezniki in številno teh posameznikov se je večalo in večalo tako, da danes lahko z vso upravičenostjo govorimo o propali stanovski moralni med celim stanom.

Pa poglejmo!

Prišnje čase je bilo nas sram, da bi se šli predstaviti pri kompetencah za kako službeno mesto posameznim funkcionarjem prosvetne uprave. Ako je to storil kak posameznik pod silo življenjskih razmer (ki so bile često mnogo težje nego so današnje), je to skrival kot nekaj nečastnega. Drugi so ga obsojali in so govorili o pritiskanih kljuk.

In danes?

Danes se oblaja vse mogoče politično-strankarske faktorie, katerih režim je slučajno na krmilu ter se berači za mesta. In koliko posredovani strankarsko-političnih, osebnih in prijateljskih se zgodi, predno pride do take osebnosti, katera bi res lahko posredovala! Da bi šel kdo k predstavnikom prosvetne uprave, ali pa se obrnil direktno in samo na organizacijo, to mu ne pride niti na misel. Sai kažejo žalostne izkušnje, da več zaleže pritiskanje kljuk celo pri ženskih posameznih političnih činiteljev in poslancev, kakor pa še taka kvalifikacija in službena doba. In danes ti pritiskajoči kljuk neženirano povedo, da so bili tam in tam v tej zadevi in so dobili od tega in onega tainika politične organizacije taka in taka zagotovila.

Kakšno je poklicno delo v šoli in kakšno je prosvetno delo izven nje, po tem ne vraša nihče več ob takih prilikah, niti vrhovna prosvetna uprava, še manj pa seveda posredovalci sami.

Tako se vrši demoralizacija našega stanu že nekaj let, tako se ruši naš stanovski ugled in tako se zavaia učiteljstvo, da ne posveča vseh svojih sil poklicnemu delu v šoli in prosvetnemu izven nje.

To je na veliko zlo ne samo za naš stan, ampak tudi za šolo kot tako. Ta demoralizirajoči proces pa tudi prav nič ne koristi političnim strankam, ker navidezni trenutni uspehi posameznikov odbijajo trajno številne dobre ideje pristaje. Stranka morda trenutno pridobi in naveže nase enega pristaja često dvomljivo vrednosti, izgubi pa deset dobrih somišljenikov, čerav vedno ne tolčejo na veliki boben in ne silijo povsod v ospredje.

Dobro se zavedamo, da propadanje stanovske morale izvira iz vojnih, zlasti pa še iz dovojnih razmer, ki so močno zrahilale vse temelje principom prečiščenja življenja in udeistvovanja, ali jih pa celo docela uničile. Ta rak-rana na našem stanovskem telesu obstoja že leta in leta ter se je večala in večala tako, da je dosegla strašen obseg in prodrla prav do mozga. To je treba posebej poudariti ravno vsled tega, ker mnogi najvežji trdijo, da sta naš stanovski ugled in moralna nadla šele letos na dan sprejetia Deklaracije. **Takrat sta bila že davno na delu in če jih bo možno kaj dvigniti, in more in mora dvigniti le udeistvovanje in dosledno izvajanje načel, na katerih sloni Deklaracija.**

Treba bode mnogo doslednega dela in truda predno ozdravimo to rak-rano. Zakaj boriti se danes proti zlu, se pravi plavati naravnost proti mogočnemu toku razmer, ki drve z nami — v pogubo. Toda kljub temu ne smemo več odlašati in se izogibati boju. Sai smo bili že itak predolgo ravnodušni in smo mirno gledali, kako se nam uničujejo največje moralne dobrine našega stanu. **Začeti moramo napreje sami pri sebi.** Komur je kaj na lastnem osebnem ugledu, komur je kaj pri srcu dobrot lastnega stanu in šole, ta ne bode stopil za dosego svojega cilja na ono tako poniževalno in opolsko pot, po kateri je hodila zadnja leta velika večina našega učiteljstva.

Obenem pa moramo prav odločno apelirati na našo prosvetno upravo, da se drži pri oddaji službenih mest strogo principov, za katere nam jamči zakon, da službe oddaja le na podlagi razpisov ter odločno zavrne vsak partijski pritisk. **Če zahtevate od učiteljstva, da vzgaja značaje, ne dajate mu povoda, da postane samo neznačajno ter išče nemoralnih sredstev za dosego cilja!**

Od vseh političnih strank, katerim je res kaj do šole in našega stanu, pa upravičeno pričakujemo, da ne bodo uporabljale med nami dosevanih metod, katere ne koristijo ne nam, ne njim. Stanovsko zavedno in moralno visoko stoječe učiteljstvo je najboljša in najtrajnejša opora tudi pošteni politični stranki.

IVAN ŠMAJDEK:

Ali moremo biti za Deklaracijo?

Svrha Udruženja je po čl. 2.: »Cilj je Udruženja, da udruženom snagom svih učitelja naše Kraljevine radi na napretku osnovne nastave i narodnoga prosvetovanja; da nastoji oko učvršćivanja duhovnog jedinstva svih delova našega naroda i štiti moralne i materialne interese učiteljstva.«

Ta člen nam popolnoma jasno pove, kakšni cilji so bili ustanoviteljem pred očmi, ko so ustanavljali nososno zgradbo našega Udruženja. V tem členu kakor tudi v ostalih ne najdemo naimanjšega sledu o politiki, ki daje našim slovenskim deklarantom povod govoriti o depolitizaciji Udruženja.

I.

Idejna kriza je nastala v organizaciji vsled tega le pri tistih članih UJU, ki niso poznali člena 2. in vsled tega tudi ne svrhe našega Udruženja, ali pa dotičniki načelnega programa UJU ne snoštujejo več.

II.

Vse učiteljstvo ima gotove skupne interese, med te bi šteli socialne in pravne; po njih nobenim pogojem pa ne moremo pristati trditvi deklaracije, da ima vse učiteljstvo, brez razlike, skupne tudi duhovne interese. Ali niso bili ravno duhovni interesi podlaga diferenciacije učiteljstva v pretekli dobi? V sedanjih državi pa posebno ni mogoče akcentirati v tem oziru stališča deklaracije. V pravem in socialnem oziru je pa vodstvo organizacije storilo vse, kar je bilo največ storiti mogoče in to ravno največ s pomočjo vseh naprednih, šoli in učiteljstvu prijaznih strank, v prvi vrsti demokratske stranke. Ali ni njih zasluga da je učiteljstvo danes kolikor-toliko trdno, da je njeza družabni in socialni ugled enak vseh državnih uslužbencev, kar pred prihodom v našo državo ni bilo?

Depolitizacijo šolstva odobruje brez izjeme vse učiteljstvo a žal, da ravno učiteljstvo in tudi še kdo drugi nima te moči, ki bi preprečila raznim političnim strankam udeistvovati svoj šolsko-politični program. Razpravljajte o tem le skoro prazno besedičenje.

Dolžnost stanovske organizacije pa je, da je v dobrih odnosih s tistimi strankami, katerih šolsko-politični program je šoli in učiteljstvu najbližji, ker stranke ki imajo na svojem praporu zapisano, da mora biti šola poslušna gotovemu stanu, ne bodo naših zahtev in teženi nikdar priznale.

Učiteljstvo je takoj po državnem ujedinenju uvidelo, da mu je mnogo potrebna samo ena stanovska organizacija in je posledica tega mišljenja izražena v deistvu, da je skoraj 90% vsega učiteljstva v UJU. Ostali gotovo ne čutijo potrebe ene same stanovske organizacije oziroma jim je vsaka organizacija odveč. Kakor vidimo in poznamo naše razmere, smo prepričani, da deklaracija nikogar od teh ne bode privedla v naše vrste.

Zato si pri obstoječem številnem razmerju našega Udruženja do ostalega učiteljstva lahko lastimo pravico, da zastopamo ves stan s polno odgovornostjo vsemu stanu. Organizacija mora vsled tega posvetiti polno pažnjo, da ne bodo posamezni nie člani in tudi ne člani izkoriščali politične okolščine sebi v korist.

Skrajno je nograšen v tem oziru prvi stavek člena X. deklaracije, ker

novsko zavedno in moralno visoko stoječe učiteljstvo je najboljša in najtrajnejša opora tudi pošteni politični stranki.

—ski.

odklanja direktno sodelovanje organizacije pri nameščanju, hoteč le braniti zakonite in moralne določbe, namesto odločno zahtevati, da se iste izvršujejo.

Tretja točka III. člena pa organizaciji celo nalaga dolžnost, zastopati le one interese in zahteve, ki so nesporno skupne vsemu stanu.

Iz te točke je razvidno, da stremi deklaracija za čim ugodnejšim stališčem napram vsakteri vladajoči politični stranki, ker ji gre pri tem le za materialne dobrine, ne pa tudi za dobojevalne načelne smeri našega Udruženja.

Organizacija ne sme tedaj zastopati duhovnih interesov šolstva in učiteljstva, ker ti gotovo niso nesporno skupni celemu stanu in nas ravno ti interesi stanovsko ne družijo. Ta dvojni duhovni interes se pa nanaša le na prilike v Sloveniji, ker so vsi drugi deli naše države bolj strpljivi.

S četrto točko III. člena se odreka deklaracija tisti ideji, ki so jo imeli ustanovitelji UJU. Po tej bi organizacija ne smela poznati nobenih idej, ki niso last vseh članov, ali ki bi ustvarjala načelne pomisleke proti vstopu v organizacijo. Dosedaj smo se organizovali pred vsem zato, da izvojujemo zmago gotovim idejam in radi te zmage smo se borili in delali, imeli do danes — lepe uspehe.

V smislu deklaracije pa vodi pot nazaj v preteklost mesto v bodočnost.

Z deklaracijo nam hočete celo preprečiti nacionalno-politično delovanje. Učitelji-idealisti, narodni borci, naj postanejo mrtev lutke, brez srca in brez čuta za narodni blagor. S tem oslabimo vso tradicijo naprednega učiteljstva, ki je že od nekdanj stalo v prvih vrstah pri narodnih borbah in bilo pfožeto radikalno sokolskega duha. Ali ni akšiom narodne prosvete danes, ko vsi naši sosedje vzgajajo svoj rod nacionalno, šovinistično, da nas bo le strogo narodna vzgoja rešila narodnega pogina v bodočnosti?

Točka 5. III. člena zahteva, naj se vzgojno prosvetna vraščanja rešujejo le v toliko, kolikor spadajo v okvir onih načel, na koja lahko pristanejo vsi člani, ne da bi prišli v konflikt s svojo zavestjo in svetovnim nazorom. Tako smo primorani prosvetna vraščanja zopet reševati s stališča suhega materializma, ne pa na podlagi idej in načel, ki jih zastopa učiteljstvo, udruženo sedaj v UJU.

Šesta točka III. člena je v protislovju z IX. členom deklaracije, ki zahteva »ne toliko iz načelnih kot iz taktičnih razlogov«, da tovariši, stoječi na vodilnih mestih UJU, ne smejo biti strankarsko eksponirane osebnosti.

Tako se ne ščitijo državljanske pravice svojih članov in svoboda njih javnega udeistvovanja kakor zahteva 6. točka III. člena. Ali njih delo ni v interesu stanu, ali pa izvrševanje državljskih pravic ni v okviru zakona?

III.

Ta člen pravi, »da je v vseh točkah izraženo bistvo onega, kar imenujemo stanovski pravec naše organizacije. Vsa zgodovina slovenskega učiteljstva dokazuje, da je vsako oddaljevanje od te ravne smeri v naši stanovski politiki prišlo našemu stanu samo zlo. Zato smo odločeni ta pravec uveljaviti do zadnjih

Naročnike za 7. številko Zvončka nam javite zanesljivo do 20. t. m.